

بررسی تأثیر نانوذرات طلا، نقره و مس بر بیناب‌های جذب و فلورسانس رنگ روdamine B

محمد برباز، رضا گودرزی

پژوهشکده فotonیک و فناوری‌های کوانتمی، پژوهشگاه علوم و فنون هسته‌ای، انتهای خیابان کارگر شمالی، تهران

چکیده - بیناب‌های جذب و فلورسانس رنگ روdamine B در غیاب و حضور نانوذرات طلا، نقره و مس بررسی شده است. ضریب جذب رنگ در مجاورت با نانوذرات مذکور افزایش می‌یابد. به دلیل همپوشانی بینابی جذب نانوذرات طلا و فلورسانس رنگ، انرژی از رنگ به نانوذرات منتقل شده و فروکشانی شدت فلورسانس محلول رنگ- نانوذرات طلا نسبت به حالت رنگ خالص روى می‌دهد. با این حال، نانوذرات نقره و مس سبب افزایش شدت فلورسانس رنگ می‌شود. افزایش پلاتر شدت فلورسانس رنگ در مجاورت نانوذرات نقره نسبت به نانوذرات مس ناشی از همپوشانی بیشتر بیناب‌های جذب رنگ و نانوذرات نقره است.

کلید واژه- کندوسوز لیزری، رنگ روdamine B، نانوذرات طلا، نانوذرات مس و نانوذرات نقره.

Investigation the Influence of Gold, Silver and Copper Nanoparticles on the Absorption and Fluorescence spectra of Rhodamine B Dye

Mohammad Barzan, Reza Goodarzi

Photonics and Quantum Technologies Research School, NSTRI, Tehran, IRAN

Abstract- Absorption and fluorescence spectra of Rhodamine B dye in the absence and presence of gold, silver and copper nanoparticles, are investigated. Because of the spectral overlapping of gold nanoparticles' absorption and dye's fluorescence, energy transfer from dye to nanoparticles has occurred and fluorescence of dye-gold nanoparticles mixture as compared with dye alone, is quenched. However, silver and copper nanoparticles caused by fluorescence enhancement of dye. Higher enhancement of the fluorescence intensity of Rhodamine B dye in the proximity of silver nanoparticles respects to copper nanoparticles due to the higher spectral overlapping of dye's and silver nanoparticles' absorption.

Keywords: Laser Ablation, Rhodamine B Dye, Gold Nanoparticles, Silver Nanoparticles and copper Nanoparticles.

۱- مقدمه

در سال‌های اخیر، استفاده از نانوذرات فلزی به عنوان ابزاری جهت تغییر پارامترهای فلورسانس رنگ‌ها گسترش یافته است [۱-۴]. با قرار گرفتن رنگ در مجاورت نانوذرات و با توجه به انتقال انرژی از رنگ به نانوذره یا بالعکس، شدت قله فلورسانس به ترتیب کاهش یا افزایش می‌بادد. همچنین، تغییر مشخصات محل و پهنه‌ای قله جذب و فلورسانس از اثرات بعدی این همچواری می‌باشد [۵].

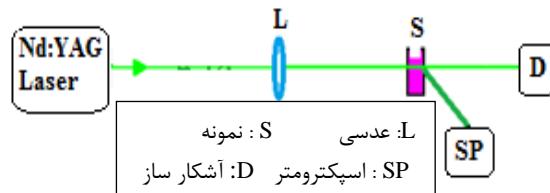
به دلیل قرار گرفتن قله جذب نانوذرات فلزی طلا و نقره در ناحیه مرئی، این نوع نانوذرات برای کاربردهای نوری بسیار مناسب می‌باشند. همچنین، قله جذب نانوذرات مس در ناحیه فرابنفش قرار می‌گیرد. در نتیجه‌ی تحریک‌های نوری الکترون‌های رسانشی، نوسانات تجمعی ایجاد می‌شوند که به آن، تشیدید پلاسمونی سطحی (SPR) گفته می‌شود [۶]. SPR مشخصه‌ی بارز جذب در نانوذرات است.

رنگ رودامین B متعلق به خانواده زانتن بوده و ساختار مولکولی آن دارای سه حلقه بنزنی در امتداد هم می‌باشد که در شکل ۱ نشان داده شده‌است.

در این تحقیق، کلوجید نانوذرات طلا، نقره و مس با استفاده از روش کندوسوز لیزری در آب بدون یون تولید شده‌اند. بدین منظور، ورقه‌های طلا و نقره و نیز سکه مسی با خلوص بالای ۹۹ درصد در آب بدون یون قرار گرفته و از هماهنگ اصلی لیزر تپی نئودیمیوم-یاگ سوئیچ Q فعال در طول موج 1064 nm ، پهنه‌ای تپ ۲۰ نانوثانیه و نرخ تکرار ۱۰ هرتز جهت کندوسوز استفاده شده‌است. جهت تهیه کلوجیدهای نانوذرات طلا، نقره و مس میانگین انرژی تپ به ترتیب ۱۰۰، ۹۰ و ۸۰ میلی‌ژول بر تپ بوده که به مدت ۲۰ دقیقه تحت تابش باریکه لیزری قرار گرفته است [۷-۹].

غلوظت محلول رنگ رودامین B در حلال آب بدون یون، ۱/۰ میلی‌مولار است. همچنین، محلول نانوذرات-رنگ با ترکیب نانوکلوجیدها در نسبت حجمی یکسان با محلول رنگ رودامین B تهیه می‌شوند.

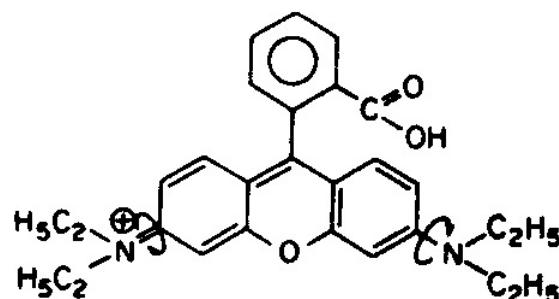
پس از آماده‌سازی نمونه‌ها، بیناب فلورسانس آن‌ها بررسی می‌شوند. چیدمان اندازه‌گیری فلورسان نمونه در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲: چیدمان اندازه‌گیری بیناب فلورسانس رنگ رودامین B با و بدون نانوکلوجیدهای فلزی.

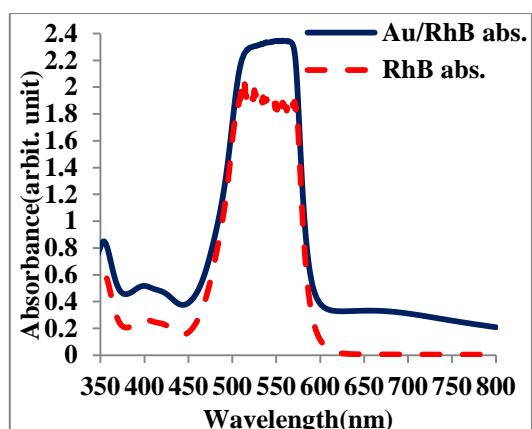
۳- نتایج و بحث

بیناب جذب نوری محلول نانوذرات طلا، نقره و مس به ترتیب در شکل‌های ۳ تا ۵ نشان داده شده است. همان‌طور که در شکل‌ها نیز مشاهده می‌شود، به دلیل تشیدید پلاسمون سطحی، قله جذبی در نانوذرات طلا، نقره و مس به ترتیب پیرامون طول موج ۵۲۵، ۴۰۰ و ۲۱۲ روی می‌دهد که نشان‌دهنده تشکیل نانوذرات در محیط آبی است. همچنین، نانوذرات طلا، نقره و مس به ترتیب دارای پهنه‌ای نوار جذب ۵۵، ۸۰ و ۱۰ نانومتر و ضریب جذب ۱/۱۸، ۱/۲۹ و ۰/۴۹ می‌باشند.

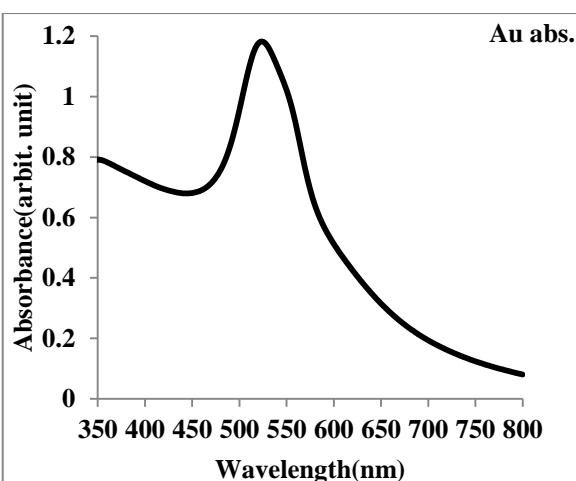

شکل ۱: طرح‌واره ساختار مولکولی رودامین B.

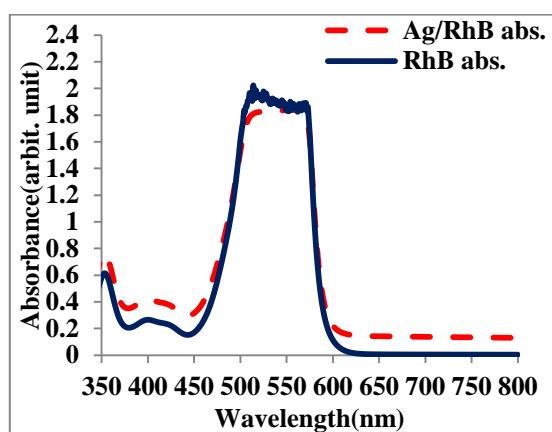
با توجه به ارائه گزارش‌های پیشین گروه برزن و همکاران در زمینه تغییر مشخصات جذب رنگ کومارین ۵۰۰ در حضور نانوذرات طلا و نقره [۷] و نیز تصحیح ویژگی فلورسانس رنگ رودامین ۶۱۰ در حضور نانوذرات طلا [۸]، این مطالعه، سعی دارد تا بیناب‌های جذب و فلورسانس رنگ رودامین B با و بدون حضور نانوکلوجیدهای فلزی طلا، نقره و مس را بررسی نماید. مطالعه بیناب‌های مذکور پس از آماده‌سازی محلول رنگ رودامین B و سنتز نانوذرات فلزی به روش کندوسوز لیزری، انجام شده‌است.

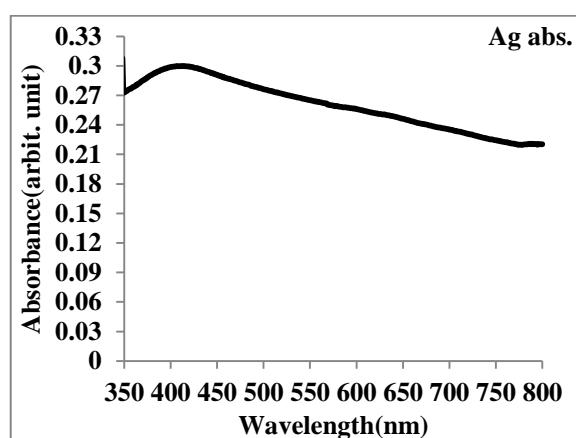
شکل ۶: بیناب جذب نوری محلول رنگ رودامین B (خط-چین) و محلول نانوذرات طلا-رنگ رودامین B (خط-کشیده).

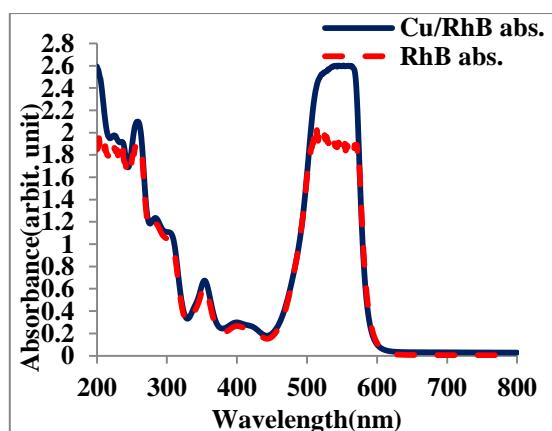
شکل ۳: بیناب جذب نوری محلول نانوذرات طلا.

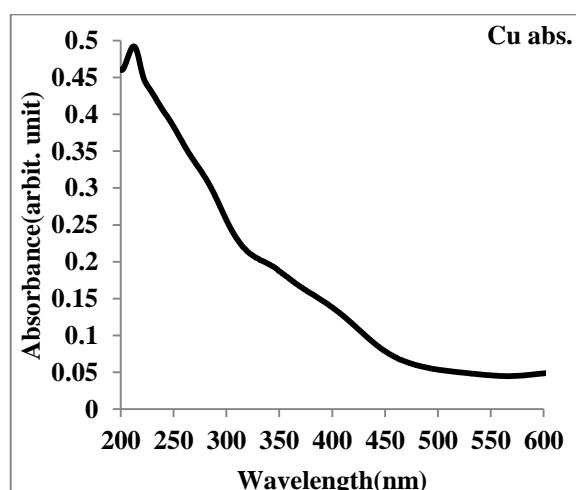
شکل ۷: بیناب جذب نوری محلول رنگ رودامین B (خط-چین) و محلول نانوذرات نقره-رنگ رودامین B (خط-کشیده).

شکل ۴: بیناب جذب نوری محلول نانوذرات نقره.

شکل ۸: بیناب جذب نوری محلول رنگ رودامین B (خط-چین) و محلول نانوذرات مس-رنگ رودامین B (خط-کشیده).

شکل ۵: بیناب جذب نوری محلول نانوذرات مس.

در شکل های ۶-۸، به ترتیب بیناب جذب نوری محلول رنگ رودامین B در غیاب و حضور نانوذرات طلا، نقره و مس نشان داده شده است.

می‌شود. به دلیل هم‌پوشانی بیشتر جذب رنگ با نانوذرات نقره نسبت به نانوذرات مس، مقدار افزایش شدت رنگ در مجاورت نانوذرات نقره بیشتر از نانوذرات مس است.

۴- نتیجه‌گیری

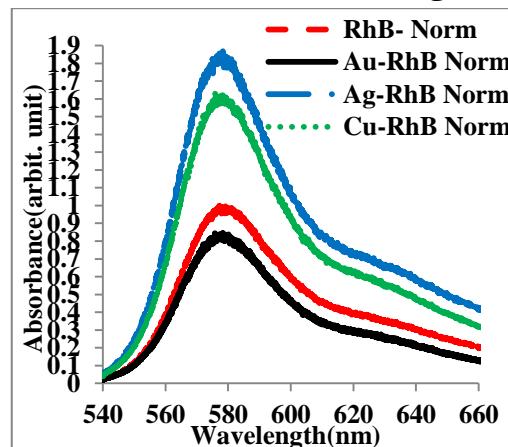
در این تحقیق، با بررسی بیناب‌های جذب و فلورسانس رنگ رودامین B با و بدون حضور نانوکلوئیدهای طلا، نقره و مس مشاهده شد که اضافه شدن نانوذرات فلزی میزان جذب رنگ را تغییر می‌دهد. فروکشانی فلورسانس محلول رنگ-نانوذرات طلا ناشی از هم‌پوشانی بیناب‌های جذب نانوذرات و فلورسانس رنگ و نیز حضور نانوذرات نقره و مس سبب افزایش فلورسانس رنگ می‌شود.

مراجع

- [۱] Y. Xu, K. Meehan, B.J. Love, N. G. Love, and K. A. Linares, "pH Dependent Changes in the Optical Properties of Surface Modified Gold Nanoparticles Using Bovine Serum Albumin Coating, *Proc. Nanotechnology* 2004, **1**, (2004), 15-18..
- [۲] S. Link, Mostafa A. El-Sayed, "Shape and size dependence of radiative, non-radiative and photothermal properties of gold nanocrystals, *Int. Reviews in Physical Chemistry*, **19**, (2000), 409-453.
- [۳] A. C. Booker, "Optical Characterization and Evaluation of Dye-Nanoparticle Interactions, Thesis (2006).
- [۴] M. A. Noginov, M. Vondrova, "Spectroscopic studies of liquid solutions of R6G laser dye and Ag nanoparticle aggregates, *J. Opt. A: Pure Appl. Opt.* 7, (2005), S219-S229.
- [۵] E. Dulkeith, A. C. Morteani, T. Niedereichholz, T. A. Klar, J. Feldmann, S. A. Levi, F. C. J. M. van Veggel, D. N. Reihoudt, M. Moller, and D. I. Gittins, "Fluorescence quenching of dye molecules near gold nanoparticles: radiative and nonradiative effects" *Phys. Rev. Lett.* **89**, 203002-203005 (2002).
- [۶] P. N. Prasad, "Nanophotonics. Hoboken: John Wiley and Sons, Inc., 2004.
- [۷] محمد بزرن، فرشته حاج اسماعیل‌بیگی، یاسمن گلیان و اسماء السادات معتمدی، "بررسی مشخصات جذب نانوذرات طلا و نقره و تأثیر آن‌ها بر جذب رنگ کومارین ۵۰۰"، چهارمین کنفرانس لیزر و کاربردهای آن، آبان‌ماه ۱۳۹۵.
- [۸] محمد بزرن، فرشته حاج اسماعیل‌بیگی، یاسمن گلیان و اسماء السادات معتمدی، "بررسی نظری و تجربی پارامترهای فلورسانس رنگینه رودامین ۶۱۰ نانوذرات فلزی طلا"، کنفرانس فیزیک ایران، شهریور ماه ۱۳۹۲.
- [۹] F. Hajiesmaeilbaigi, A. Motamedi, and M. Ruzbehani, "Synthesis and Characterization of Composite Au/TiO₂ Nanoparticles by Laser Irradiation, *Laser Physics*. **20**, (2010), 2.
- [۱۰] F. Hajiesmaeilbaigi and A. Motamedi, "Synthesis of Au/Ag alloy nanoparticles by Nd: YAG laser irradiation, *Laser Phys. Lett.* 4, (2007), 133-137.

برطبق شکل‌های ۸-۶، بیناب جذب رنگ رودامین B در طول موج ۵۲۵ نانومتر دارای قله جذبی با پهنای نوار ۸۸ نانومتر می‌باشد. اما، حضور نانوذرات طلا، نقره و مس بدون آن که تغییری در مکان قله و پهنای نوار جذب ایجاد کنند، سبب افزایش ضریب جذب رنگ می‌شوند.

با مقایسه شکل‌های ۳ و ۶، در طول موج بلندتر نوار اضافی جذب مشاهده می‌شود که دال بر ایجاد لایه‌ای دی‌کلتریک پیرامون نانوذرات طلا می‌باشد. به دلیل شکل نگرفتن کامل لایه، میزان نوار اضافی جذب در ترکیب رنگ با نانوذرات نقره (شکل ۷) اندک بوده و نیز در مورد ترکیب رنگ-نانوذرات مس حذف نوار طول موجی بلند بیانگر عدم تشکیل لایه دی‌کلتریک پیرامون نانوذرات مس است که در منحنی شکل ۸ نیز نشان داده شده است. بیناب فلورسانس محلول رنگ رودامین B و محلول رنگ-نانوذرات طلا، نانوذرات نقره و نانوذرات مس در شکل ۹ نشان داده شده است. بیناب فلورسانس محلول رنگ رودامین B در طول موج پیرامون ۵۷۷ نانومتر دارای قله فلورسانس با پهنای نوار ۴۴ نانومتر می‌باشد. حال آنکه شدت فلورسانس محلول رنگ-نانوذرات طلا با ثابت بودن مکان قله و پهنای نوار، کاهش می‌یابد. در واقع، هم‌پوشانی بینابی جذب نانوذرات طلا با فلورسانس رنگ منجر به انتقال انرژی از رنگ به نانوذرات شده و در نتیجه، فروکشانی فلورسانس رنگ رودامین B را به همراه دارد.

شکل ۹: بیناب فلورسانس محلول رنگ رودامین B (رنگ قرمز) و محلول نانوذرات طلا-رنگ (رنگ مشکی)، نانوذرات نقره-رنگ (رنگ آبی) و نانوذرات مس-رنگ (رنگ سبز).

بر طبق شکل ۹، افزایش شدت فلورسانس رنگ رودامین B در مجاورت با نانوذرات نقره و مس مشاهده